

1856 Forvisningen fra Rådalen

Lærer og kirkesanger i Ålen, Eilif Hofstad, skrev på 1920-tallet ned noen betraktninger rundt forvisningen av "bureisere" i Rådalen i 1856. På 50-tallet bosatte det seg noen "nybyggere" inne på Allmenningen. Blant disse var Ola Johnsen, som gikk under navnet "Ola Kall". Han slo seg ned med kone og 5 småunger og ble nybygger på et sted han kalte Bjørgtjønnhallen. Denne Ola Kall var en flittig og sterk arbeidskar. Innen noen få år hadde han bygd seg stue og et stort uthus med fjøs. Der hadde han 3 kyr og noen småfe. Han slet og dyrket frem såpass at han fikk flere lass med korn. I lag med noen andre slitere bygde de seg et lite samfunn der inne ved Råvatnet.

Men så var det "loven" og "rettighetene". Det ble bråk. I nærheten var det nemlig noen setrer som tilhørte gårdene Berrig, Hognes, Mæhle og Ween i nedre Stjørdal. Disse forlangte at rydningsmennene skulle bort. En av familiene flyttet, men Ola Kall nektet. Først ble han fengslet til "vann og brød" for å ha hogd tømmer i Allmenningen uten å være registrert gårdbruker. Ola mente han og familien kunne bli på sin plass, og at de var gårdbrukere. Men så ble han siktet og dømt for å ha tatt noe på sætrene. Ola ble ført til tukthus. Familien ble utkastet, og husdyrene og løsøre ble kjørt frem til gården Kartan i Skjeldstadmarka, som tilhørte Olevarius Richter på Mæhle – og som var eier av Mæhlesvollen. Auksjonen ble holdt på Kartan våren 1856.

Den 19.mai ble det satt ekstrarett på Mariendal i Øvre Stjørdalen. Her ble kona til Ola Kall, Anne Guttormsdatter Bjørgkynden, anklaget for å ha kommet med trusler mot øvrigheta under "utkastelsen", samt tatt frem ei øks til hugg. Da lensmannen og hans folk ankom Bjørgtjønnhallen ble de møtt med en flom av skjellsord, blant annet kunne lensmannen erindre: "Røvere og Kjæltringspak"

Naboen, John Henriksen Bruåstrø – en familie på 7, ble drevet fra sin plass i 1860. Den dagen kona og barna ble drevet bort fra bruket, var John i Frøyum og hogde tømmer. Da budet om hva som hadde skjedd nådde John, hogg han så hardt med øksa at sponflisene føk helt til nedre Frøyum – er det sagt. Og det var noen meter det, for å si det forsiktig. En annen familie med 7 småunger, Otte Gunnarsen Klefsåli, ble tvunget vekk senhøstes uten at de en gang fikk lov til å ta opp de få potetene de hadde satt. Denne familien utvandret til Amerika.

Eilif Hofstad husker at han som guttunge fulgte med far sin til ovennevnte auksjon. Det gjorde sterkt inntrykk på 11-åringen og se den forviste familien som stod der og gråt da kyrne ble solgt. Trolig satt faren – han Ola Kall - da på tukthuset. Uthusene inn i Rådalen ble kjøpt av Kristoffer Smågård. Eilif Hofstad skrev i 1927 følgende sidekommentar til hendelsen:

"Det er rart å tenkja på. På fåe år vart i den tida 6 – 7 nye heimar, rudd på statens ålmenning, så misfarne at der no ligg mosegrodd hustømmer på ei attvoksi tomt og huslydene burtjaga, medan staten no strevar med bureising og pengeløyving, med den fylgja at huslydane som flytjar til frå fyrsten - er så nedsokne av gjeld at dei vandt kan koma frå han gjennom eit langt og slitsamt liv. Den tidi var dei redde for å koma på "kassa", medan det no gjeld um å få så mykje som mogeleg på borg".